

פסחים ע

משה שווערד

1. תוספות יום טוב מסכת פסחים פרק ו משנה ג
במרובה ובטומאה - לא ידענא אמאי שני סדריה דרישא:

2. רש"ש מסכת פסחים דף סט עמוד ב

במשנה ובזמן שהוא בא בשבת במרובה ובטומאה. לכאורה קשה על שינוי הסדר מרישא ומצאתי בתו"ט שהרגיש בזה ונ"ל ליישב ע"ד שכתב התו"ט לעיל בד"ה בחול ע"ש וה"נ אי הוה אמר בשבת ובטומאה ה"א דדוקא תרוויהון לא דחי לכן הפסיק ביניהון לחלקן:

3. צל"ח מסכת פסחים דף סט עמוד ב

רש"י ד"ה עמו, עם הפסח בי"ד בניסן. מילדותי הייתי רגיל לפרש דכוונת רש"י בזה לדברי הר"י מאורליינש והר"י מקורבל הנ"ל [דבחל ערב פסח כשבת מביאין החגיגה מערב שבת], ולכן פירש רש"י שמביא עם הפסח בי"ד בניסן לאפוקי בחל בשבת שמביא החגיגה בי"ג בניסן. אבל עכשיו נתתי לבי שאין אנו אחראין לכך, אבל כוונת רש"י בזה עפ"י מה שכתבתי לעיל בפרק הקודם [נ"ט ע"א ד"ה יאחר] לפלפל אם חגיגת י"ד זמנו אחר תמיד של בין הערבים, וכתבתי שזה ודאי שאם החגיגה לאו דאורייתא אי אפשר להביאה אחר תמיד של בין הערבים, דאטו מתקני רבנן לעקור עשה דעליה השלם, והיה קשה לרש"י על לשון משנתינו אימתי מביא חגיגה עמו, דהיה משמע עמו ממש כאחד דהיינו אחר תמיד של בין הערבים, והרי תנא דידן סבר חגיגת י"ד לאו דאורייתא כדמפרש רב אשי לקמן, ואיך יכול להביא אחר תמיד של בין הערבים, לכן פירש"י עמו היינו עם הפסח בארבעה עשר אבל לא בשעה אחת רק ביום א'.

4. רש"ש מסכת פסחים דף סט עמוד ב

שם מן הכבשים ומן העזים. לכאורה זה אין רבותא כלל שהרי גם פסח בא מהם. ונ"ל דהתוספות (בריש מכילתין ג ב) כתבו דרוב פסחיהם היה טלה ואולי מצוה מן המהדרין הוא גבי פסח (אף דבשאר קרבנות שניהם שוים כדלעיל ס"פ מש"נ) מפני דמזל מצרים היה והיו עובדים אותו להכיר קמ"ל דבחגיגה אפילו מצוה מן המהדרין ליכא ולפי מש"כ במ"א דדוקא כבש סתם הוא בן שנה אבל כשב כולל כל המין בן שנה ובן שתיים ולמעלה הנ"ל לומר דהכא ט"ס וצ"ל מן הכשבים ולאפוקי פסח דאינו בא אלא בן שנה.

5. רמב"ם יד החזקה הלכות קרבן פסח פרק י

(יד) בשר חגיגה שעלה עם הפסח על השולחן וכל התבשילין העולים עמו על השלחן מתבערין עמו ואינן נאכלים אלא עד חצות כפסח עצמו גזירה מפני התערובת:

6. ספר החינוך - מצוה טז שלא לשבור עצם מן הפסח:

שלא לשבור עצם מכל עצמות הפסח, שנאמר [שמות י"ב, מ"ו] ועצם לא תשברו בו: משרשי המצוה, לזכור ניסי מצרים, כמו שכתבנו באחרות. וגם זה גזעו מן השורש הנזכר, שאין כבוד לבני מלכים ויועצי ארץ לגרר העצמות ולשברם ככלבים, לא יאות לעשות ככה כי אם לעניי העם הרעבים. ועל כן בתחלת בואנו להיות סגולת כל העמים ממלכת כהנים ועם קדוש, ובכל שנה ושנה באותו הזמן, ראוי לנו לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שעלינו לה באותה שעה. ומתוך המעשה והדמיון שאנחנו עושין נקבע בנפשותינו הדבר לעולם: ואל תחשוב בני לתפוש על דברי ולומר, ולמה זה יצוה אותנו השם יתברך לעשות כל אלה לזכרון אותו הנס, והלא בזכרון אחד יעלה הדבר במחשבתנו ולא ישכח מפי זרענו, כי לא מחכמה תתפשני על זה, ומחשבת הנער ישיאך לדבר כן. ועתה בני אם בינה שמעה זאת, והטה אזנך ושמע, אלמדך להועיל בתורה ובמצוות. דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עושה בהם, אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות. ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצוות, אם אולי יעסק תמיד בדברים של דופי, כאילו

תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באומנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותו אומנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור, כי ידוע הדבר ואמת שכל אדם נפעל כפי פעולותיו, כמו שאמרנו:

ועל כן אמרו חכמים זכרונם לברכה [מכות דף ב"ג ע"ב] רצה המקום לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות, כדי להתפייס בהן כל מחשבותינו ולהיות בהן כל עסקינו, להטיב לנו באחריתנו, כי מתוך הפעולות הטובות אנחנו נפעלים להיות טובים וזוכים לחיי עד. ורמזו זכרונם לברכה על זה באמרם [מנחות דף מ"ג ע"ב] כל מי שיש לו מזווה בפתחו וציצית בבגדו ותפלין בראשו מובטח לו שלא יחטא, לפי שאלו מצות תמידיות ונפעל בהן תמיד:

לכן אתה, ראה גם ראה מה מלאכתך ועסקיך כי אחריהם תמשך ואתה לא תמשכם. ואל יבטיחך יצרך לומר, אחרי היות לבי שלם ותמים באומנות א-להים. מה הפסד יש כי אתענג לפעמים בתענוגי אנשים לשבת בשווקים וברחובות, להתלוץ עם הלצים ולדבר צחות, וכיוצא באלו הדברים שאין מביאין עליהם אשמות וחטאות. הלא גם לי לבב כמוהם, קטני עבה ממתניהם, ומדוע ישכוני הם אחריהם. אל בני, השמר מפניהם פן תלכד ברשתם, רבים שתו מתוך כך כוס תרעלתם, ואתה את נפשך תציל. ואחר דעתך זה אל יקשה עליך מעתה ריבוי המצוות בענין זכירת ניסי מצרים, שהן עמוד גדול בתורתנו, כי ברבות עסקינו בהם נתפעל אל הדבר, כמו שאמרנו:

7. תוספות רי"ד על פסחים דף ט/ב

[מאי] (מאן) תנא דקתני חגיגה. פי' תנא מיירי בעניני הפסח מי ידחה שבת ומי אינו דוחה שבת, ומה ענין לשנות דין חגיגה ביניהם, ולאחר זה המשנה נמי הוא שונה הפסח ששחטו בשבת שלא לשמו כו', ולמה שנה ענין החגיגה ביניהם, והלא אין דרכו של תנא אלא לסדר דבר עם הדומה לו. ומהדר תנא הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום דלא דחי שבת וקאמר דחגיגת הפסח נמי לא דחיא שבת:

8. תוספות מסכת פסחים דף ע עמוד א

לאו חובה היא - כלומר אינו חייב מן התורה להביאה דאי ס"ד חובה היא מן התורה שוב אין לנו לומר שיש חילוק בין שבת לחול דהוי קרבן הקבוע לו זמן ותיתי במרובה ובטומאה [1] אלא ודאי לאו חובה היא ואינה באה אלא כדי שיאכל הפסח על השבע [2] ואומר ריב"א דמשמע בירושלמי דהא דפסח נאכל על השבע היינו מדרבנן גזירה משום שבירת עצם שאם לא היתה באה על השבע מתוך שהוא רעב לאכול הבשר שסביב העצמות היה בא לידי שבירתן וקשה לר"י דהשתא משמע דלרבנן דבן תימא דבסמוך היא חגיגת ארבעה עשר דרבנן ולקמן (דף עא.) משמע שהיא מן התורה דתניא לא ילין מן הבשר וגו' לימד על חגיגת ארבעה עשר שנאכלת לשני ימים ויש לומר דאשכחן בפ"ק דחגיגה (דף ח.) תנא דסבירא ליה שהיא מדרבנן דקאמר רב אשי הא קמ"ל חגיגת חמשה עשר אין חגיגת ארבעה עשר לא אלמא קסבר חגיגת י"ד לאו דאורייתא והשתא לבן תימא ולתנא דלקמן דאית להו חגיגת ארבעה עשר דאורייתא דחי שבת והשתא אתי שפיר ההיא דריש תמיד נשחט (לעיל נט:) בארבעה עשר שחל להיות בשבת כו'.

9. לחם משנה על הלכות חגיגה פרק ב

שחגיגת י"ד רשות וכו'. וא"ת א"כ לאו דאורייתא דהתוס' ז"ל פירשו בפ' אלו דברים (דף ע"א) גבי הא דאמר רב אשי ש"מ חגיגת י"ד לאו חובה דסובר דהוי דרבנן ותנא דמפיק לה מקרא דלא ילין מן הבשר איסור לינה בחגיגה פליג עליה וא"כ כיון דרבינו ז"ל פסק רשות למה בסוף הלכות קרבן פסח כתב קרא דלא ילין כו'. וי"ל דרבינו ז"ל פליג אתוס' ז"ל וסובר דאע"ג דהוא מן התורה התורה לא אמרה אלא רשות אם ירצה להביא ואם יביאה לא ילין אותה וא"כ לפי זה אפילו לבן תימא דאית ליה מקרא דהוי כפסח דרחמנא אקשיה יכולין אנו לומר דהוי רשות ורחמנא לא קאמר אלא אם עשאה שיהא כפסח אבל לא שיהא חובה כפסח ודלא כהר"א ז"ל בהשגות ...

10. רש"י פסחים דף פו/א

אין מפטירין - כשהגיע זמנו להפטר מן הסעודה, דהיינו אחר הפסח שהוא נאכל באחרונה על השבע, **שכן חובת כל הקרבנות, כדקיימא לן (חולין קלב, ב) למשחה לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלין**, אין נפטירין על ידי אפיקומן:

11. הגרי"ז על מסכת מנחות דף כא ע/ב

שם, בגמ' יאכלו שיאכלו עמה חולין ותרומה... והנה בתוס' בפסחים (דף ע' ע"א ד"ה לאו חובה) הביאו ירושלמי דדין זה דנאכל על השובע בפסח הוא משום שלא יבוא לידי שבירת עצם ע"ש, הרי דשיטת הירושלמי דאין בפסח הדין הכללי דכל הקדשים דנאכלין על השובע, והטעם מכיון שזה אכילת בעלים דדוקא בחלק הכהנים יש דין דנאכל על השובע, אמנם לפי"ז צ"ע לבן תימא דס"ל דגם בחגיגת פסח יש דין שבירת עצם א"כ למה הוא

נאכל תחילה בלא שובע לשיטת הירושלמי ומ"ש זה מפסח וצ"ע, אולם מהרמב"ם בהל' ק"פ (פ"ח הל"ג) משמע דאין זה משום שבירת עצם כי אם זהו דין דנאכל על השובע דנלמד מקרא במכילתא, [ולדעת הירושלמי צ"ל דדרשת המכילתא אסמכתא בעלמא והטעם הוא משום שבירת עצם], אכן נראה דהנה מצינו מחלוקת רש"י והרמב"ם אם יש מצות אכילת קדשים בחלק הבעלים דשיטת רש"י בפסחים (דף נ"ט ע"א ד"ה בשאר) דקרא דואכלו אותם אשר כופר בהם קאי בין על אכילת בעלים בין על אכילת כהנים, וכן נראה גם דעת הרמב"ם בנוספות למ"ע מצוה א' דגם אכילת הבעלים בקק"ל מ"ע, אבל דעת הרמב"ם בהל' מעה"ק (פ"י הל"א) דבק"ק דהיא אכילת כהנים יש מצוה לאוכלן אבל בקדשים קלים אין זה חיוב אלא כל האוכלן יש באכילתם מצוה כמו תרומה ע"ש, וכ"כ בסה"מ מ"ע פ"ט, [א"ה, עיין במנ"ח מ' ק"ב ובמ"ע שמונה הרמב"ן מצוה א', ובחל' הגרי"ז זכחים צ"ז ע"ב], **ולפי"ז נראה דדין אכילה על השובע שייך רק בק"ק משום דכיון שיש מצוה לאוכלן ע"כ הוי זה דין קיום מצוה מן המובחר** [כלשון הרמב"ם בהלכות ק"פ (פ"ח הל"ב)] לאוכלן על השובע שזהו אכילה מובחרת, **אבל קדשים קלים כיון דאין מצוה לאוכלן לא שייך עלייהו דינים באכילתן שיהיה מן המובחר כיון דאין חיוב לאוכלן**, ולפי"ז בפסח כיון דיש ג"כ מצוה לאוכלן ע"כ שייך בו דין על השובע דזהו דין בחיוב המצוה של אכילתו שיהיה נאכל מן המובחר, אבל בשאר קדשים קלים כיון דאין מצוה לאכלן אין בהם דין שיאכלו על השובע, ובזה מיושב הא דהחגיגה היתה באה כדי שיהא הפסח נאכל על השובע ובחגיגה עצמה אין מצוה לאכלה על השובע כיון דהויא כשאר קדשים קלים וכמו שכתבנו, [א"ה, ע"ע בחידושי הגר"ח פסחים ע']:

12. חידושי הגר"ח מסכת פסחים דף ע עמוד א

בדין אכילת פסח על השובע

הרמב"ם (פ"ח מק"פ ה"ג) כ' מצוה מן המובחר לאכול בשר הפסח אכילת שובע, לפיכך אם הקריב שלמי חגיגה בארבעה עשר אוכל מהן תחילה, ואח"כ אוכל בשר הפסח כדי לשבוע ממנו, ואם לא אכל אלא כזית יצא ידי חובתו, עכ"ל. הנה ע"כ דין דעל השובע המבואר כאן הוא משום דין אכילת פסח, ולא משום דין אכילת קדשים, דהרי כ' דאוכל מן השלמי חגיגה תחילה, ואם בהפסח עצמו הוא מדין אכילה על השובע דשאר קדשים, הרי חסר בהשלמי חגיגה עצמו אכילה על השובע, והיה צריך שיאכל עם הפסח חולין ולא שלמי חגיגה, וע"כ דהוא דין מיוחד באכילת פסח מקרא דואכלו את הפסח כדמבואר בספרא. אמנם באמת צ"ב הלא בכל הקדשים הדין דנאכלין דוקא על השובע מקרא דיאכלוה, וכמ"ש הרמב"ם פ"י מהל' מעשה הקרבנות ה"א היתה להם אכילה מועטת אוכלין עמה חולין ותרומה, כדי שתהיה נאכלת עם השובע. **וצ"ל דהך דינא שתהיה נאכלת על השובע, הוא דוקא באכילת כהנים ולא באכילת בעלים, ובאכילת פסח הוא דין מיוחד מקרא דואכלו את הבשר, ובאמת ברמב"ם בה"א שם לא הוזכר שיהא מ"ע באכילה אלא באכילת כהנים ולא באכילת בעלים, וכן דין למשחה לגדולה באכילת קדשים לא הוזכר אלא באכילת כהנים.**

בענין הנ"ל (בנוסח אחר) ...

ולפ"ז מיושב שפיר הדין דהחגיגה הבאה עם הפסח נאכלת תחלה כדי שיהא פסח נאכל על השובע, דכיון דבשר החגיגה שהוא חלק הבעלים אין בו מצות אכילת קדשים לפיכך אין בו גם הדין שיהא נאכל על השובע, ובפסח הוא באמת דין מיוחד, שאע"פ שהוא חלק הבעלים יש בו מצוה לאכלו על השובע, והטעם הוא משום שבפסח יש בו מצות אכילה משום ואכלו את הבשר בלילה הזה. ...

והנה התוס' בפסחים (ע ע"א ד"ה לאו) הביאו בשם הירושלמי דהטעם דפסח נאכל על השובע הוא משום שלא יבא לידי שבירת עצם ע"ש. **וצ"ע לפ"ז לבן תימא דס"ל בפסחים שם דגם בחגיגה הבאה עם הפסח יש בו איסור של שבירת עצם, א"כ מדוע החגיגה נאכלת תחלה, והלא גם בה היה צריך להיות הדין דנאכלת על השובע מטעם הירושלמי שלא יבוא לידי שבירת עצם, וצ"ע.** [א"ה, ע"ע בחידושי הגרי"ז מנחות דף כא ע"ב]. (הגרי"ז זצ"ל, מכתבי תלמידים)

13. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף ע עמוד א

רש"י ד"ה על השובע שיהו נהנין באכילתו. ואף בשאר הקרבנות דינא הוא שיהא נאכל על השובע משום למשחה שיהא דרך גדולה והנאה ולא לשבור רעבונו. ואולם רק לכהנים נאמר כן, ולשלמים אף שהוא קרבן כל שנאכל לבעלים לא מצאנו בהם דין על השובע וכן בתודה וכו'. אך הכא בק"פ נתחדש דין זה אף לישראלים דבעינן ביה הנאה ודרך חירות.

14. ספר דבר שמואל

הרי היא כפסח ואינה נאכלת אלא ליום ולילה. נראה דלא דוקא ליום ולילה אלא כליל כליל דומיא דפסח.

15. רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק י הלכה יג

הגיגת ארבעה עשר רשות ואינה חובה, ונאכלת לשני ימים ולילה אחד ככל זבחי שלמים, ואסור להניח מבשר הגיגת ארבעה עשר ליום השלישי שנאמר ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר, מפי השמועה למדו שזה אזהרה למניח בשר הגיגת ארבעה עשר ליום ששה עשר, שנאמר לבקר עד בקר של יום השני, והמותיר אינו לוקה אלא ישרוף הנותר ממנה כשאר הנותרים.

16. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח הלכה ב

מתחיל ומברך בורא פרי האדמה ולוקח ירק ומטבל אותו ג בחרוסת ואוכל ד כזית הוא וכל המסובין עמו כל אחד ואחד אין אוכל פחות מזכית, ואחר כך עוקרין השולחן מלפני קורא ההגדה לבדו, ומוזגין הכוס השני **וכאן הבן שואל**, ואומר הקורא מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים, שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה והלילה הזה כולו מצה, **שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל והלילה הזה כולו צלי**, שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות והלילה הזה מרורים, שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין בין מסובין והלילה הזה כולו מסובין.

17. לחם משנה הלכות חמץ ומצה פרק ח הלכה ב

שבכל הלילות אנו אוכלין וכו' והלילה הזה כולו צלי. שם במשנה פרק ערבי פסחים (דף קט"ז) ובפרק אלו דברים (דף ע') אמרו על מתניתין דקאמרה דהגיגה נאכלת לשני ימים ולילה אחד מתניתין דלא כבן תימא דתניא [בן תימא] אומר הגיגה הבאה עם הפסח [הרי היא כפסח] ואינה נאכלת אלא ליום ולילה וכו' מ"ט דבן תימא כדמתני רב וכו' איבעיא להו לב"ת נאכלת צלי או אינה נאכלת וכו' ת"ש הלילה הזה כולו צלי ואמר רב חסדא זו דברי ב"ת ש"מ ע"כ בגמרא. **והשתא יש תימא על דברי רבינו דהוא פסק בהלכות קרבן פסח פ"י כמתניתין דהגיגה נאכלת לשני ימים ולילה אחד ודלא כב"ת וא"כ לדידן ודאי אינה נאכלת צלי דלית לן היקשא דב"ת כדמשמע בגמרא ולית לן לומר הלילה הזה כולו צלי דהא בגמ' אמרו דזהו כדברי בן תימא דסבירא ליה היקשא ודהגיגה נאכלת צלי אבל לדידן דהגיגה אינה נאכלת צלי ולא מצינן למימר כלו צלי דהא איכא הגיגה וא"כ תימא הוא בדברי רבינו דכאן נראה דפסק כב"ת ושם פסק כסתם מתניתין וצ"ע:**

18. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף ע עמוד א

זו דברי בן תימא. והנה הרמב"ם בפ"י מק"פ הי"ג פסק דלא כבן תימא דהגיגת י"ד רשות, וכבר עמדו האחרונים דסתר משנתו דבפ"ה מחומ"צ ה"ד כ' וז"ל שבכל הלילות אנו אוכלים בשר צלי שלוק ומבושל והלילה הזה כולו צלי. **ובפשטות היה אפ"ל בזה דהנה בירושלמי |והובא ברמב"ם שם הי"ד| אי' דאם העלה על השולחן בליל פסח קרבן הפסח והגיגת י"ד אף דלא פסקינן כבן תימא מ"מ לאחר חצות הלילה יפסל ויצטרך לשורפו. אף דאי לא העלה את החגיגה עם הפסח יחד היה זמנו שני ימים ולילה אחד. והיינו משום גזירה ונאף דמצינו דבער"פ אין להביא לחמי תודה משום דממעט מזמן אכילתו. והכא הרי ממעט והו"ל לאסור העלאתו עם הפסח מ"מ מותר דמצותו היא בכך ובייחוד לשי' הרמב"ם לעיל דאי"ז דרבנן, וצ"ע מקור הרמב"ם.**

ונראה דס"ל לרמב"ם דלא כהתוס' בסוף פסחים קט"ז ע"ש כ' דסתמא דמתני' דקאמר כולו צלי משמע כבן תימא. אלא ס"ל להר"מ דב"ת הוי דעת יחיד, **ומצא הרמב"ם יישוב לזה דכולו צלי כשי' הירושלמי - ואף דגמ' דידן לית ליה או לא הזכירין לירושלמי - דבכה"ג שמעלהו על השולחן עם הפסח איכא גזירה** (אף דממעט כנ"ל) **וה"ג גזרינן לענין צלי, אף לרבנן דפליגי על ב"ת**, ואנן פסקינן כוותייהו דכ"ה סתמא דמתני' דלקמן קט"ז ע"א דקאמר כולו צלי.

19. שער הציון סימן תעג

(פ) **עיינן בט"ז מה שהביא עוד בשם מהרי"ו דכשחל פסח במו"ש צ"ל באותה לילה מן הפסחים ומן הזבחים שהרי אין הגיגה נאכלת בלילה זה דאין הגיגה קריבה בשבת והזבחים הם הגיגה ושלמי שמחה שמקריבין למחר ביום זה ועיין תשובת כנ"י סוף הא"ח מה שפירש שם שאין מדקדקין בכך שהרי אנו מבקשים שיגיענו ה' למועדים הבאים ששים בעבודתו ושם נאכל לשנה הבאה כשלא יהיה פסח במו"ש מן הזבחים דהיינו הגיגה ואח"כ מן הפסחים:**

20. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף ע עמוד א

בדין חגיגה הבאה עם הפסח בשבת

וכגון שבא בשבת. הנה מנהג ישראל שמניחין בליל הסדר ב' תבשילין א' זכר לק"פ וא' לחגיגה. ויעונו' ברא"ש פ' ערבי פסחים (דף קי"ד ב') בשם (הראשונים היושבים ראשונה במלכות שהם יסוד של בעלי התוספות) ה"ר יעקב מאורלייניש וה"ר יהודה מקורביל ז"ל דגם כשחל י"ד להיות בשבת היו מביאין לחגיגה מערב שבת ואינה נפסלת בלינה במוצאי שבת [וק"ל דהא בשמחה אית דס"ל דבעי שחיטה בזמן שמחה, והכא הרי יכול לשחוט כבר בי"ג. וגם נתבאר לשיטתם דבחגיגה אין המצוה בהקרבה אלא עיקר המצוה היא האכילה]. וביארו שיטתם (שלפ"ר הם מרפסין איגרי) דהנה בגמ' לקמן דף ק"כ ב' ס"ל לראב"ע דהפסח הו"ל נותר מחצות ואילך, ור"ע ס"ל דילפינן מדכתי' חפזון דנאכל בזמן חפזון והיינו בשעה שיצאו ממצרים כלומר בעמוד השחר, ומייתי הש"ס א"כ מה ת"ל בלילה, יכול יהא נאכל כקדשים ביום ת"ל בלילה וכו'. האי "הזה" מאי עביד ליה, מיבעי ליה למעוטי לילה אחר הוא דאתא, ס"ד אמינא הואיל ופסח קדשים קלים ושלמים קק"ל מה שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד אף פסח אוקים לילות במקום ימים ויהא נאכל לשני לילות ויום אחד וכו'. ולפ"ז כתבו גדולי הראשונים ז"ל הנ"ל דהתם בפסח אית לן מיעוטא, אבל הכא גבי חגיגה לית לן מיעוטא, ואפ"ל דהכא ישנתה זמן אכילתה ונחליף לילה ביום. וא"כ שפיר מצי למיכל לחגיגה אף בשנשחט בי"ג. וזה דלא כשיטת רוב הראשונים דפליגי ע"ז.

ויעונו' ברא"ש דהקשה ע"ז דהא דסד"א דפסח נוקי לילות לבהדי ימים הוא דוקא משום דאינו נאכל כלל ביום הקרבתו אלא בלילה אח"כ דכתיב בלילה הזה הלכך יום הקרבתו אינו מן המנין, אבל חגיגה שיכול לאוכלה מיד ביום הקרבתה פשיטא דיום הקרבתה הוא מן המנין, דדין הקרבן הרי הוא כשלמים והיתר האכילה מתחיל ביום. ולתרץ דברי הראשונים הנ"ל צ"ל דס"ל דה"נ דלענין זה הוקש חגיגה לפסח דאסור באמת לאכול מהחגיגה ביום.

והיינו דסברי דחגיגת י"ד הוי מדאורייתא וילפינן מדכתיב לא ילין מן הבשר אשר תזבח "בערב" וגו' דהא שלמים אפשר ב' ימים ולילה אחד, וע"כ דקאי "בערב" על חגיגת י"ד דצריך שיהיה בערב - עם הפסח. וסברי דזמן האכילה נמי הוי רק בערב. אכן כבר הקשו העולם אהני רבוותאי על חידוש זה מסוגיין דמוכת דלא כוותיהו דהא לדבריהם גם אם חל י"ד בשבת איכא חגיגה, ומאי משני לרבנן דאין חגיגה בשבת ולכך ל"צ לקופיין, [ועיין בדיבור הבא].

21. רש"י מסכת פסחים דף ע עמוד א

יוצא בו משום שמחה - אם עיכבה עד למחר ושחטה - יוצא בה משום שמחה, משום שלמי שמחה, ואף על גב שמופרשת ועומדת היא כבר, ושלמי שמחה חובה הן, והא דקיימא לן (פסחים עא, א) כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, כדתניא בסיפרי: וזבחת פסח כו' עד צאן ובקר והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים, אם כן למה נאמר בקר - להקיש כל הבא מצאן ובקר לפסח, מה פסח דבר שהוא חובה, ואינו בא אלא מן החולין - אף כאן שהוא חובה ואינו בא אלא מן החולין, הני מילי בחובות דעלמא, אבל שלמי שמחה איתרבי במסכת חגיגה (ח, א) מדתניא בסיפרי ושמחת - לרבות כל מיני שמחה, יכול אף בעופות ומנחות - תלמוד לומר בחגך מי שחגיגה באה מהן, יצאו עופות, מכאן אמרו: ישראל יוצאים ידי חובתן בנדורים ונדבות כו', אף על גב דמחויב ועומד הוא.

ואין יוצא בה - משום חגיגת חמשה עשר, כדאמרן: דבר שיש בו חובה אינו בא אלא מן החולין, כלומר משלו ולא ממה שהוא מחויב ועומד, וזו כבר נתקדשה מאתמול.

22. משנה למלך על כלי המקדש פרק ו

וכ"ת לפי זה אמאי לא שאלו אליבא דבן תימא אם חגיגת י"ד נשחטת אחר התמיד כמו הפסח ...

23. תוספות רי"ד על פסחים דף ע/א

ש"מ לכל מילי איתקש לפסח. מיבעיא לי שחיטתה וזריקת דמה מאי. ויש לפשוט השחיטה מדאמרין לקמן בהלכתין, ולא ילין מן הבשר אשר תזבח [ו]בערב ביום הראשון לבוקר, לימד על חגיגת י"ד שתהא נאכלת לשני ימים ולילה אחד, אלמא חגיגת ארבעה עשר בערב נשחטת כדין פסח. ויש לומר כיון דנשחטת בערב אחר התמיד נשחטת דומיא דפסח, אבל זריקת דמה אמרינן בסוף הילכתין דלא דמיא לפסח, אלא כדין כל זריקת השלמים שהיא שתים שהן ארבע:

24. הערות הגר"ש אלישיב מסכת פסחים דף ע עמוד א

ת"ש סכין שנמצאת ב"ד שחט בה מיד. והנה לעיל בפ"ק י"ט ע"א קאמר דבכלל לא גזרו טומאה על הכלים הנמצאים בירושלים וא"כ מה שייך טומאה כאן. [1] ולפיכך מחלק הרמב"ם שרק לחולין לא גזרו אבל לקדשים גזרו. [2] והראב"ד שם מפרש דאפשר דכאן מיירי בנמצא חוץ לירושלים [צ"ל בדרך לירושלים] עיין שם.

25. שערים מצויינים בהלכה

דף ע. סכין שנמצאת כו' בשלשה עשר שונה ומטביל. פרש"י כלומר אע"פ שיש ספק שמא הטבילוה הבעלים, זה שונה ומטבילה מספק. ועי' בתוס' במס' חגיגה (כא. ד"ה אינן) שהקשה ר' אלחנן את הר"י, מאי האי דקתני שונה ומטביל, ופירש לו הר"י, דאפי' הכיר בה שהטבילוה הבעלים, אפ"ה מטבילין דאימא לא נשמרה בטרה, הואיל ואית ליה שהות כולי יומא. וע"ע בתוס' שם שביארו הרבה דברים בכרייתא דהכא.

26. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן יד

בהא דאמרינן בפסחים (ע'). דסכין הנמצא ב"ד שחט בה מיד כו' וכן קופיץ הנמצא ואיך מותר להשתמש בסכין או קופיץ הנמצא ואמאי לא יכריז [1] וצ"ל דמיירי בסכינים וקופצים שאין בהם סימן כמו מחרוזות של קרדומות שכולן שוין [2] ועוד אפשר לומר דבשעת הרגל בירושלים הוי מקום שהרבים מצוים שם +:

27. ספר מקדש דוד - קדשים - קונטרס מענייני קדשים סימן ה

ד' ... אי החגיגה קריבה אחר תמיד של בין הערבים כמו פסח או קודם הביא המל"מ בהל' כלי המקדש פ"ו הל"ט מחלוקת הראשונים ז"ל ודעת רש"י ז"ל וכן הרא"ם ז"ל בת"י אחד דחגיגת י"ד קריבה אחר תמיד של בין הערבים ע"ש, והנה יש לעיין דאמרינן בס"פ א"ד (ע"ג ע"ב) גבי שחט ונודע שמשכו הבעלים את ידם כו' דאי פסח לא בעי עקירה פסולו משום דקשחית ליה אחר תמיד של בין הערבים ע"ש וקשה אמאי נפסל הא ראוי הוא לחגיגה ואף דלא נשחט לשם חגיגה ודאי חגיגת י"ד ל"ש בה לשמה דחגיגת י"ד הוא רק דמקריבין או שלמים כמ"ש הרמב"ם ז"ל פ"י הי"ב ומה שמשכו הבעלים את ידם לא איכפת לן דחגיגת י"ד לרבנן נאכל שלא למנויו וצ"ע:

ובעיקר אי חגיגת י"ד נשחטת אחר תמיד של בין הערבים הנה בפסחים (ע' ע"ב) גבי סכין שנמצא ב"ד כו' אמרינן דמ"ה קופיץ שונה ומטביל אף דחזי לחגיגה לשבירת העצם דמיירי דבא במרובה דא"צ לחגיגה ומקשינן מנא ידעי וכתב רש"י ז"ל מנא ידעי הבעלים בי"ג שתהא חבורתו מועטת הרי כל שעה באין ונמנין עליי אנשים מעלמא וקונין להן בו חלק מן הבעלים עד שעת שחיטה כו' ע"ש וא"כ לפ"ז אי אפשר לומר דחגיגת י"ד מקריבין קודם הפסח דא"א כלל לידע קודם אי צריך לחגיגה ואף אי נשחטת אחר תמיד של בין ערבים בדין היה דחגיגה נשחטת קודם הפסח דזה טעון מתן ד' וזה מתנה אחת וכמו בזבחים (פ"ט). דשלמים קודמין לבכור רק דקודם שחיטת הפסח אינו ידוע אי צריך לחגיגה נראה דהפסח נשחט ואחריו

החגיגה:

והנה לבן תימא (ע'). דחגיגת י"ד אינו נאכל אלא למנויו ודאי אין חזוה ושוק לכהן שהרי אסור בהן וה"נ אינו טעון תנופת חזוה ושוק כיון דאינו לכהן, והנה זה דחגיגה נאכלת קודם הפסח אמרינן כדי שיהא הפסח נאכל על השובע גזירה משום שבירת העצם כדאמרינן בירושלמי וא"כ לבן תימא אי ס"ל דחגיגה ג"כ אסורה בשבירת העצם יש לדון איזה נאכל תחילה:

28. שערים מצויינים בהלכה

דף ע: תניא יהודה בן דורתאי פירש הוא ודורתאי בנו והלך וישב לו בדרום. פרש"י רחוק מירושלים שלא יתחייב בפסח. ועי' ברש"י לעיל (סט. ד"ה ענוש כרת) שכתב, מי שהוא בדרך רחוקה קודם חצות

לא רמיא חיובא עליו. ועי' באל"י רבה (סי' תרמ ס"ק כג) דמבואר מדבריו, דמותר לאדם לילך דרך רחוק קודם סוכות למקום שאין יכול להעמיד סוכה, ומסתמך על דברי רש"י במס' סוכה (כה:). ובפמ"ג (א"א ס"ק טו) מסופק בזה. ומכאן משמע כדברי הא"ר. וכן מוכח מהא דאיתא במס' שבת (י"ט). ובשו"ע (או"ח סי' רמח) דמפליגין בספינה גי' ימים קודם שבת, אע"פ שיצטרך לחלל שבת. ועי' מה שכתבנו לקמן (צה. ד"ה שאין). וע"ע מה שהארכנו במס' גיטין (פא. ד"ה דורות) ובמס' קידושין (לג. ד"ה ת"ל) בענין זה. וע"ע מש"כ בשמ"ב (ח"ב סי' עג) דליכא איסור מסייע קודם שהגיע זמן האיסור. והא דלא הסכים כאן רב אשי עמו, זהו משום שהפריש עצמו משאר החכמים שלא עשו כן, ומפני ההבולה לא הסכים ולא בעצם הדבר.

29. ספר מנחת חינוך - מצוה ה - אות יג

[יג] והנה מבואר דנשים ועבדים חייבין בפסח, אף דפטורים מן הראיה מ"מ הכל מודים דחייבין בפסח, כמבואר בש"ס שהבאתי לעיל [אות י"א], אך שאר פטורים מן הראיה כגון חרש באזנו אחת או חגר או מי שאין לו קרקעות וכדומה דפטורים מן הראיה שחשבם הר"מ פ"ב מהגיגה ה"א, מדסתם הר"מ משמע בפשיטות דחייבין בפסח, דבראיה ילפינן מקראי, ומה ענין פסח לראיה. אך התוס' פסחים ג' ע"ב ד"ה מאליה כתבו, הא דלא הלך רבי יהודה בן בתירא לירושלים, שמא לא היה לו קרקע, או זקן היה שאינו יכול לעלות ברגליו, דפטורין מפסח כמו מראיה, א"נ נציבין חוץ לארץ הוי. משמע מדבריהם דכל הפטורים מראיה פטורים מפסח. ועיין משנה למלך פ"א מקרבן פסח ה"א דתמה על דבריהם מנלן זה, וגם מה שכתבו דנציבין חוץ לארץ הוי, לא ידעינן היכא איתא דחוץ לארץ פטור מקרבן פסח, ולא מצינו שהדר בחוץ לארץ פטור מן הראיה. סוף דבר דברי התוס' צריכין תלמוד מתחילתן ועד סופן, עיין משנה למלך. והצל"ח פסחים שם כתב בכוונתם, דלא הקשו אלא למה לא עלה רבי יהודה בן בתירא לרגל, אבל על פסח לא קשה כלל דודאי הוא בדרך רחוקה ופטור, ולא מצינו שיהיה מצווה לעלות ולהתקרב עצמו קודם זמן הפסח, ובי"ד שהגיע זמן הפסח הרי הוא בדרך רחוקה, רק קושיית התוס' הא מחויב לעלות לרגל, על זה תירצו שלא היה לו קרקע, עי"ש. ודבריו אינם מובנים לי כלל, דודאי מצות עשה על כל ישראל לעשות הפסח ככל מצות עשה שבעולם, ומחויב לילך מקצה הארץ להתקרב עצמו כדי לקיים מצות עשה, אך אם עבר והוא בדרך רחוקה יש דינים שציוותה התורה, אבל בודאי מחויב להתקרב ולקיים מצות עשה, ולדבריו כל ישראל אפילו בארץ ישראל כל שהם רחוקים ט"ו מיל מירושלים, שזו דרך רחוקה עיין ש"ס פרק מי שהיה צ"ג ע"ב, פטורים מלילך ולעשות הפסח, א"כ כל ישראל פטורים לעשות פסח ראשון, ופסח שני לא יהיו מקריבים כי רוב הציבור אין עושים פסח שני, אם כן פטורים ממצות הפסח, ואי משום דחייבין בראיה, יכולים לבא ביו"ט אי תחומין דרבנן, עיין פסחים פ' ע"א תוד"ה אתה. ...

30. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף ע עמוד ב

והלך וישב לו בדרום. והנה מבואר בגמ' לשיטת רש"י דאיירי בהגיגת י"ד, ובזה א"ש דכיון דסבר שלא יתנו לו להביא בשבת ע"כ העדיף דלא להכנס לכלל חיוב, ולא רק שיהיה אנוס בזה, שלא יתנו לו להקריב החגיגה בשבת כרצונו.

ולכאורה היאך עביד הכי להתרחק לדרום והרי גורם הוא לעצמו להפסיד משום כך שאר המצוות המצורפים בזה שהם הקרבת הפסח עליה לרגל, עולת ראייה ושלמי שמחה דחגיגת ט"ו. וצ"ל דהנה התוס' לעיל ג' ב' בד"ה מאליה, כ' דרבי יהודה בן בתירה שלא עלה לרגל משום דנציבין חו"ל היא כדמוכח בסיפרי ע"ש. ומבואר דבחז"ל ליכא חיוב דעליה לרגל ואף דדרך רחוקה הוי פטור רק מפסח ולא מחגיגה וראיה, אבל חז"ל הוי פטור לגמרי ואף מעליה לרגל. וצ"ל דדרום היינו חז"ל, וא"כ לא הפסיד המצוות הנ"ל אלא דהופקע לגמרי. אכן לענין ק"פ אפ"ל דלא הפסיד, דהא מצי עביד בפסח שני. [ולגבי עליה לרגל י"ל דהיה פטור מחמת של"ה לו קרקע כלל ושאני מפרוזבול דנקטינן שיש לכ"א קרקע וכ"ה שאמרן שאין לך אדם מישראל שאין לו קרקע, והיינו ד"א של קבורתו דמת קונה מקומו, אך לגבי עליה לרגל בעי שיהא לו עתה קרקע ממש מדכתיב ולא יחמוד איש את ארצו, ודו"ק].

ואולם לשיטת התוס' ושאר הראשונים דאיירי בחגיגת ט"ו אמאי הלך לדרום הא אף אם לא יתנו להביא בשבת הרי איכא דין תשלומין כל שבעה, דהא ליכא חיובא להביא רק פעם אחת, ויוכל להשלים אחר השבת. ולכן כתבו התוס' דס"ל שיטה מחודשת דאין לה תשלומין, וכמו בחגיגת י"ד. ויעוי' בהמשך הגמ' דמיימי קרא דכתיב וזבח וגו' אלא צאן זה פסח בקר זה חגיגה, ומשמע לפ"ז יותר כשי' רש"י, דהא להתוס' הפסח קאי ביום י"ד והחגיגה - בזמן אחר ביום ט"ו.

31. ספר דבר שמואל

והלך וישב לו בדרום. צם המאיר לעולם ח"צ סוסי ז' הקשה
דמ"מ כי לו לעלות לרגל להקריב פסח ואי משום חגיגה
אם ירנו הכהנים להקריב לו מועב ואם לאו שלא ירנו לדחות שבת
כיו הוא חסום עכ"ל, והנה כתב בחזו"א כאן אפי"ג דצטל מלות ראייה
ומלות שמחה נראה דלמגדר מילתא עביד הכי כדי להעמיד הדין על
חינו עכ"ל, ולפ"ז ל"ק קושית המאיר לעולם, [אמנם צמני"ח מלוה ה'
[יב. א.] כתב שמכאן הוכחה למש"כ התוס' לעיל (דף ג' ט"צ)
בחזו"א מאליה דבחז"ל פטור מלעלות לרגל ויש לו דרום היינו
בחז"ל וחזין שאין חייב להקריב לירושלים ככדי שיתחייב צפסח
וצעליה לרגל.

32. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף ע עמוד ב

אם יבוא אליהו וכו'. ואף שאין ההכרעה בשמים אבל כוונת הגמ' כאן אם יבא אליהו כאדם (ולא כמלאך עי' הערות כתובות ק"ג ע"א מהחת"ס בשו"ת ח"ו סי' ד"ח) ויכריע מכה חכמת התורה שלו ויוכיח בהוכחות מכריחות הרי ודאי לא גרע משאר חכמים ובכח תורתו הנוראה יודו לו ויבטלו דעתם אל ראיותיו כל חכמי התורה.

33. שערים מצויינים בהלכה

אמר אב"י אבין תכלא כו'. פרש"י דקובר
את בניו היה. ותמוה שקנטרו וצערו
בדברים חריפים, וכן בגמ' לעיל (ס.ט.) דאמר
ר"א לרע"ק בשחיטה השבתני בשחיטה תהא
מיתתו, ומצינו כזה כמה פעמים בש"ס, וכבר
נשאל בתשרי חות יאיר (סי' קנב) על
הקנטורים ודלזולים שמצינו בש"ס, והא דכרי
חכמים בנחת נשמעין, ועי"ש שמתרץ ומיישר
הדברים עי"ש.

34. חכמת שלמה מסכת פסחים דף ע עמוד ב

אבין תכלא לימא כו' כצ"ל ונ"ב פשוטו הוא דארבין קאי ושמו אבין כמו רבינא דשמו אבינא וכן הרבה אבל תימה שיאמר אבבי על רבין שהיה קדמון לפניו שהיה בימי רבי יוחנן ויזכרנו בגנאי כי האי מילתא ולא יזכרנו נמי ר' אבין או רבין ונראה בעיני לפרש דבימי אבבי היה אחד ששמו אבין והיה קובר את בניו ואמר אבבי אותן אבין שקובר את בניו יאמר כאלו הדברים שאינם הגונים ולא רבי אבין ודו"ק:

35. דף על הדף פסחים דף ע עמוד ב

בגמ': כי אתא רבין אמר אמרתי לפני רבותי פעמים שאי אתה מוצא אלא ששה כגון שהל יום טוב הראשון של חג בשבת. אמר אבבי אבין תכלא לימא כי הא מלתא, שמנה לא משכחת לה כלל, שבעה איתא ברוב שנים.

הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל מלובלין (שו"ת אור המאיר סנ"ו) גשאל מדוע הוסיף אבבי לדייק "אבין תיכלא לימא כי הא מילתא". ותירץ המהר"מ שפירא זצ"ל דאבבי שמע בכריתות (כה ב) מרבין בעצמו דס"ל יסוד זה דהפסוק מדבר על הרוב, דאבבי קאמר בכריתות דילפינן ביה"כ אינו מכפר על חייבי חטאות ואשמות מדכתיב והתודה עליו את כל עונות בני" ואת כל פשעיהם לכל חטאתם, חטאים דומיא דפשעים דלאו בני קרבן נינהו, והקשה רב דימי לאבבי דאפשר דהתורה הקיש חטאים לאותם פשעים שמביאין קרבן. ותירץ רבין רוב פשעים לאו בני קרבן, א"ל מידי רוב כתיב, וע"כ שפיר קתמה אבבי אבין תיכלא לימא כי הא מילתא, והא איהו ס"ל דהפסוק דיבר על הרוב.

36. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף ע עמוד ב

אמר אבבי אבין תכלא. עי' רש"י דקובר את בניו היה. ולכא' מאי שיאטיה דאית ליה צרות הרבה שהיה קובר וכו' לזה שהקשה לו קושיא. והנה בגמ' גיטין ס"ז ע"א מציינו שחז"ל תיארו גדלותם של תנאים אחדים, ואמרו על רבי יהודה שהיה חכם לכשירצה. ופירשו האחרונים בזה (עמש"ש) דאית מצבים שקשה לאדם לירד לעומק ההלכה והדיון בזמן דאית ליה צער וכו'. ואמרו על ר"י שאצלו לא היה כן, אלא לכשירצה, בכל זמן שרצה היה יכול לסלק כל טרדותיו וצרותיו ומחשבותיו וללמוד בצלילות הדעת. ולפ"ז י"ל דה"נ אמר לשבח, דהיה משתומם על שאלתו דאף שבאמת היה עם הרבה צרות, וא"כ בת"ח אחר כה"ג אין להתפלאות עליו, אבל על אבין השתומם אבבי לימא כי הא מילתא וכו'. דהוא הכירו וידע שעל אף כל צרותיו מ"מ תמיד הוא בצלילות בתוה"ק.

37. תוספות מסכת פסחים דף ע עמוד ב

שלמים ששחטן מערב יום טוב וכו' - נראה לר"י דאפי' הקדישם מתחלה ושחטן לשם חגיגת ט"ו איירי דאי לשם שלמים דעלמא אין יוצא משום חגיגה אפי' שחטן בי"ט דכל דבר שבחובה אין בא אלא מן החולין לכך נראה דהקדישן ושחטן לשם חגיגה דהואיל והוי דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין שצריך להקדישם לשם כך סברא הוא שישחט נמי בשעה הראויה לחגיגה וראייה לדבר מדאמר לעיל שבעה שמונה הווי אלא מכאן לחגיגה וכו' ואי יכול לשוחטה מערב י"ט אכתי שמונה הווי הקשה ריב"א והא האי קרא דזבחת שלמים לא כתיב גבי שמחת י"ט אלא גבי הר עיבל והיכי יליף מיניה י"ט וי"ל דאיכא למימר דבכל ענין קאמר קרא דבעינן זביחה בשעת שמחה.

38. שערים מצויינים בהלכה

שלמים ששחטן מערב יו"ט אינו יוצא בהן משום שמחה דכתיב זבחת ושמחת. הקשו התוס' בשם ריב"א, הא האי קרא לא כתיב גבי שמחת יו"ט, אלא גבי ענין הר עיבל, ותירצו דבכל ענין קאמר קרא דבעי זביחה בשעת שמחה. פי' דבכל מקום שחייב התורה שמחה אין לחלק בה. ועי' כזה ברש"י במס' סוכה (מב: ד"ה והשמחה) שכתב נמי בהא דתנן במשנה והשמחה, דצריך לאכול בשר שלמים, וילפינן מהר עיבל דכתיב "זבחת שלמים ושמחת", וברגלים נמי כתיב "ושמחת בחגך".

39. דף על הדף פסחים דף ע עמוד ב

בגמ': שלמים ששחטן מערב יום טוב אינו יוצא בהן וכו' ולא משום חגיגה וכו' משום חגיגה הוי דבר שבחובה וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין.

ובתוס' (ד"ה שלמים) נראה לר"י דאפי' הקדישם מתחילה ושחטן לשם חגיגת ט"ו איירי, דאי לשם שלמים דעלמא אין יוצא משום חגיגה אפי' שחטן ביום טוב וכו', לכך נראה דהקדישן ושחטן לשם חגיגה, דהואיל והוי דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין שצריך להקדישם לשם כך, סברא הוא שישחט נמי בשעה הראוייה לחגיגה.

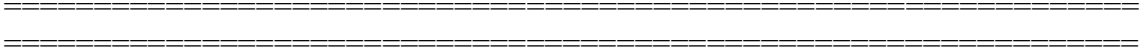
כתב האבני נזר (או"ח ח"ב סי' תכב) דדבריהם לכאורה משוללי הבנה. ונראה ביאור דבריהם, דהנה האידך יצא ידי חגיגת יום טוב במה שמקריב מערב יום טוב והוא כנוטל לולב ערב יום טוב, אך הענין משום שנשאר הבשר לאכול ביום טוב והאימורים להקרבה, ואף דעולת חול אסור להקריבה ביום טוב, אם יצא בהם ידי חגיגה יהי' מותר להקריבם. אך לכאורה איך יוכשר הקרבן חגיגה כשהקריבו קודם הזמן, מאי שנא מפסח ששחטו קודם חצות שפסול, ואף שעיקרו אינו בא אלא לאכול בלילה, מ"מ כשהקרבה היתה שלא בזמנו פסול, הכי נמי בזה.

אך במשנה פרק י"ד דזבחים שנינו הזב והזבה והיולדת והמצורע שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ פטורין עולותיהן ושלמיהם חייבין, פירש"י שמתקבלות בפנים לשם נדבה, וכן במנחות (מה ע"א) כבשי עצרת ששחטן לפני זמנן הדם יזרק והבשר יאכל, פי' התוס' שם (ד"ה או) דאיירי אפי' לשמן, והיינו משום דשלמים בא נדבה, וה"נ בחגיגה שהקריבה לפני זמנה, הואיל ששלמים הוא ובא בנדבה כשרה. אך זה שפיר הטעם דאינו יוצא בה ידי חגיגה במה שאוכל הבשר ומקריב האימורים ביום טוב, כיון שחגיגה אינה באה אלא מן החולין וצריך להקדישה לשם כך, ואם לקח שלמי נדבה לחגיגה אינו יוצא בה, א"כ ה"נ בהקרבתה לפני זמנה דנעשית שלמי נדבה, דמשום חגיגה היתה פסולה כמו פסח קודם חצות, ובשלמי נדבה אינו יוצא ידי חגיגה.

ועיי"ש עוד שהביא דהראב"ד בפ"ב מהל' חגיגה (ה"א) פליג על התוס', והביא ראיות לשיטת התוס', עיין שם.

40. שפת אמת מסכת פסחים דף ע עמוד ב

שם בגמ' שלמים ששחטן מעיו"ט א"י בהן לא משום שמחה ולא משום חגיגה כו' וקשה חדא דלענין חגיגה אפי' אם שחטו ביום טוב א"י כיון דאינו בא אלא מן החולין וכבר הקשו התוס' כן ותו תמהני מאי ס"ד דיוצא בו ידי חגיגה הא עיקר מצות חגיגה הוא לשחוט ולזרוק דמו בחג בשלמא שלמי שמחה דעיקר השמחה באכילת בשר שלמים ולהכי שפיר אי א"צ זביחה בשעת שחיטה הוי ס"ד דיוצאין בו אבל חגיגה אין עיקרה לאכילה רק להביא הקרבן לגבוה א"כ מאי ס"ד דאם שחטו וזרקו אתמול יוצא בו ידי חגיגת יום טוב **אתמהא ולכן הי' נלע"ד דהכא מיירי מחגיגת י"ד** וס"ל חגיגת י"ד חובה ולהכי אין יוצאין בשלמים ששחטן בי"ד משום דצריך להביאו מן החולין כנ"ל ומש"ה מייתי הגמ' האי מימרא הכא בפסחים ודברי התוס' בד"ה שלמים תמוהין טובא וכבר קדמני בס' צל"ח בזה:

1. ספר דבר שמואל

תודיה לאו וכר גזירה משום שבירת עצם. עיי' מקדש זוד
נקונטרס בעניני קדשים סי' כ' אות ד', ומניח מלוח הפיח
[סד. ל.] ונקומן ממח מלוח ו' נדיח טס כנחתי [קטו. ג.].
יש לעיין להעטם שכתבו החוס' שהוא גזירה משום שבירת עצם
מדי' גם בפסח שני היו נריכים לחגיגה, ונחוספחא פ"ח כ"ג
חיחא, הראשון טעון חגיגה ואין כשני טעון חגיגה (וכי' ברמז"ס
פ"י ק"פ כט"ו) ואפי"ל עפמשי"כ המחירי כאן צפיה"מ מפני
שהפסחים לא היו צאים אלא זכר ושכ תמים וכן שכן ולא היו מלויים
מכס כל כך ומחוק כך היו הרצב נמנים על פסח אחד ולא היו
מספיק להם לאכילת שדנע"י עכ"ל, ולכן צפיש שצא במרובה ולא
היו הרצב נמנים עליו לא תיקנו חגיגה.